

Μέχρι να αλλάξει ο άνεμος

ΜΑΡΙΑ ΛΙΑΣΚΑ-ΜΑΥΡΑΚΗ

Μέχρι να αλλάξει
ο άνεμος

ΩΚΕΑΝΙΔΑ
ΑΘΗΝΑ * 2016

*Εάν εσύ δεν μ' αγαπήσεις, δεν θ' αγαπηθώ
ποτέ,
Εάν εγώ δεν σ' αγαπήσω, δεν θ' αγαπήσω
ποτέ*

ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΜΠΕΚΕΤ, «Συνδεδεμένος»

1η έκδοση: Ιούλιος 2016

Τυπογραφική διόρθωση: Χρήστος Γιαμαρέλλος

© 2016, Μαρία Λιάσκα-Μαυράκη

© 2016, για την ελληνική γλώσσα

Εκδόσεις «Ωκεανίδα»

Δερβενίων 38, 106 81 Αθήνα, τηλ. 210.38.06.137

www.oceanida.gr

email: info@oceanida.gr

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση:

Εκδόσεις «Ωκεανίδα»

ISBN 978-960-410-781-0

ΕΙΜΑΙ Η ΑΘΗΝΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ και είμαι ακριβώς ό,τι μου είπαν πως θα γίνω όταν ήμουν δέκα χρόνων, το καλοκαίρι του 1986, σε εκείνο το νησί που όλοι αποκαλούσαν «το νησί». Έτσι τα έλεγαν όλα τότε: «το νησί», «το παιδί», «η άλλη», «εκείνος». Γιατί, αν δώσεις όνομα, δίνεις και υπόσταση· αν δώσεις όνομα, δίνεις κι ένα μικρό κομμάτι αγάπης, ένα ενδιαφέρον για τον άλλον. Η ιστορία που θα σας διηγηθώ είναι πέρα για πέρα αληθινή. Κι αυτό το ξέρω γιατί είμαι κι εγώ κομμάτι της. Όλοι όσοι είμαστε κομμάτια μιας ιστορίας τη γνωρίζουμε καλά. Μόνο που εμείς, εδώ, θέλαμε να είμαστε κομμάτια ενός παραμυθιού. Αλλά αυτό δεν συνέβη και η ιστορία πήρε τον δρόμο της, ακόμη κι αν ο παραμυθάς ήθελε να τελειώσει αλλιώς. Κι αυτό το ξέρω γιατί δεν μου τη διηγήθηκε κανείς – την έζησα. Κι όσα έζησα αρκούν για να σας διηγηθώ και τα άλλα, εκείνα που μου είχαν κρύψει...

Μάιος 1939

«**Β**ΟΗΘΕΙΑ! ΑΘΗΝΑ... Αθηνά! Βοήθεια!» Μια παιδική στριγκλιά είχε ξεσηκώσει τον Ρωμαίικο Γιαλό. Νωρίτερα είχαν πέσει λίγες ψιχάλες και το χώμα μύριζε ακόμα. Τα σύννεφα είχαν γλυκάνει πια, όμως ο ουρανός δεν θύμιζε άνοιξη. Η θάλασσα έμοιαζε να καταπίνει τη φωνή του παιδιού κι ένας ξαφνικός άνεμος έπαιρνε εκείνα τα λόγια και τα μετέφερε μακριά, στις απέναντι ακτές. Η πόλη καμάρωνε την αρχή του δειλινού έως εκείνη τη στιγμή. Η Αθηνά φώναζε με τη σειρά της, γεμάτη αγωνία:

«Το παιδί έπεσε στη θάλασσα! Πνίγεται!»

Τα λόγια της έκαναν δυνατό γκελ πάνω στα βράχια. Από όσους περνούσαν κανείς δεν τόλμησε να βουτήξει. Σκοτεινιασμένα κύματα άφριζαν δίπλα στον μικρό, που έμοιαζε να έχει χάσει τις αισθήσεις του. Ο κόσμος συνωστιζόταν στον χωμάτινο δρόμο που χώριζε τον γιαλό από τα

τρίπατα αρχοντικά σπίτια. Ο αέρας είχε βρει κι εκείνος την ώρα να θεριέψει και σκόνη έμπαινε στα μισόκλειστα μάτια. Η άνοιξη αποχαιρετούσε αργά το νησί, σαν να μη βιαζόταν, και, παρά τον προχωρημένο Μάη, ο καιρός δεν έλεγε να μερέψει. Είχαν αρχίσει να πυκνώνουν οι βόλτες δίπλα στην παραλία, μα, σαν έγερνε ο ήλιος, η θερμοκρασία άλλαζε. Εκείνη η δύση ήταν που είχε ξελογιάσει και την αδελφή της Αθηνάς.

«Τι μαγεία!» είχε γυρίσει να πει στην αδελφή της, λίγο πριν γίνει το κακό, όμως εκείνη κοίταζε αλλού – εκείνον τον άντρα πάνω στο άλογο, που στεκόταν κάτω από τον γκρεμό του Κάστρου σαν να φυλούσε το νησί...

Ο μικρός βρήκε την ευκαιρία κι έτρεξε στην άκρη για να σκύψει λίγο παραέξω, μέχρι που γλίστρησε. Δεν ήθελε πολύ... Έπεσε στη θάλασσα και μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα ο αέρας τον παρέσυρε στα ανοιχτά.

Κι άξαφνα εμφανίστηκε εκείνος... Έμοιαζε να αγναντεύει αμέριμνος πάνω από το πανύψηλο άλογο. Ολόρθος και περήφανος, με τη στολή του να λάμπει, έκλεινε το Αιγαίο μια κουκκίδα στα μάτια του. Όμως, κάθε άλλο παρά αμέριμνος ήταν... Δεν το σκέφτηκε άλλο: πέταξε το πηλήκιό του και όρμησε στην αγκαλιά του νερού. Άρπαξε τον μικρό από το κεφάλι, λίγο πριν τον κομματιάσει η δύναμη του ρεύματος πάνω στα βράχια,

κάτω από εκείνο το κάστρο που είχε την Ιστορία γραμμένη πάνω του. Η αναπνοή του έμοιαζε σταθερή, όμως ο καιρός δεν βοηθούσε. Ο άνεμος τους έσπρωχνε ξανά πάνω στα απειλητικά βράχια. Το πλήθος είχε αρχίσει να φωνάζει: άλλοι έδιναν οδηγίες κι άλλοι συμβουλές – εκ του ασφαλούς... Άνοιξαν οι πόρτες και τα παράθυρα των σπιτιών. Όλοι κρατούσαν την ανάσα τους. Ο αξιωματικός πάλευε γενναία με το κύμα και τελικά κατάφερε να γλιτώσει τον μικρό από βέβαιο πνιγμό.

Η Αθηνά, μη μπορώντας να συγκρατήσει τα δάκρυά της, έσκυψε για να φιλήσει τα χέρια του, μα εκείνος τα τράβηξε πιάνοντας τα δικά της και κοιτάζοντάς την στα μάτια. Της φίλησε το χέρι με μια υπόκλιση και, παρόλο που έσταζε μουσκεμένος, εκείνη είδε τα ωραιότερα μάτια που είχε δει ως τότε στη ζωή της. Ο χρόνος σταμάτησε και, μολονότι γύρω της η βοή του κόσμου έμοιαζε να ξεκουφαίνει τη νύχτα, που είχε ήδη φτάσει, εκείνη ένιωσε μια γλυκιά ηρεμία να γεμίζει την ψυχή της. Γαλήνη απλώθηκε στην καρδιά της. Αυτός είναι! σκέφτηκε.

Κι ύστερα, δύο απογεύματα αργότερα, «αυτός είναι», έλεγε στην αδελφή της.

«Μα, τον είδες τόσο λίγο! Δεν τον ξέρουμε καθόλου. Δεν τον γνωρίζεις, Αθηνά».

«Τον ξέρω. Αυτός είναι!» Η ματιά του την είχε μαγέψει.

Οι αδελφές κάθονταν στην αυλή του σπιτιού τους, στο Βάρος. Η θεία Μέλπω τις μεγάλωνε σαν δικά της παιδιά. Τα σχέδιά τους να μετακομίσουν στο Κάστρο είχαν εγκαταλειφθεί προσωρινά – το βαμβάκι και η παραγωγή καπνού εξακολουθούσαν να κρατούν τη θεία κοντά στο χωριό.

Μια γλυκιά ζέστη έντυνε με την αύρα της τον χώρο κάτω από την κληματαριά και εκείνες έπιναν φρέσκια, παγωμένη βυσσινάδα. Η Αθηνά ήταν ερωτοχτυπημένη, μα σε ποιον να ξεκλειδώσει την καρδιά της και σε ποιον να τολμήσει να εξομολογηθεί τα όνειρά της; Μονάχα τη μονάκριβη αδελφή της εμπιστευόταν. Ο καλός της Αναστασίας ήταν έτοιμος να ντυθεί γαμπρός. Ήταν όμορφος, γλυκός, μετρημένος, και μάλιστα γιατρός. Από καιρό τώρα της είχε τάξει αρραβώνα και σύντομα γάμο, και η κοπέλα δεν σκεφτόταν τίποτε άλλο, παρά μονάχα εκείνη την ημέρα. Πολλοί ήταν οι υποψήφιοι γαμπροί και για την Αθηνά, όμως εκείνη ήταν δύσκολη. Κι αν η «μεγάλη» δεν έβρισκε σύντομα τον δρόμο της, ο γάμος της μικρότερης θα καθυστερούσε. Έτσι επέβαλλε το έθιμο.

«Αν δεν ερωτευτώ τον άντρα μου, δεν θα παντρευτώ».

«Τι καμώματα είναι τούτα;» αναρωτιούνταν οι γυναίκες, σαν έρχονταν επίσκεψη στη θεία Μέλ-

πω. Καθισμένες στο κίτρινο καναπεδάκι με τα πορτοκαλί κλαρωτά σχέδια στην «καλή» κουζίνα του σπιτιού, η μία δίπλα στη άλλη, κρατούσαν στα χέρια τους τα μικρά πορσελάνινα φλιτζάνια κι έπιναν χορωδιακά τον σιγοψημένο καφέ με το καϊμάκι.

«Εκεί, στα ξένα όπου μεγάλωσε, έτσι τη μάθανε».

«Έννοια σας και, σαν δει τον αρραβώνα της μικρής, θα πάρει να ζηλέψει».

Δαγκωνόταν η Μέλπω κι άλλαζε κουβέντα, όμως μέσα της την έτρωγε το μαράζι για τη μεγάλη ανιψιά της.

Την ήξερε καλά την Αθηνά... Την ήξερε, γιατί της έμοιαζε. Η ίδια έμεινε ανύπαντρη και μόνη εξαιτίας του έρωτα, και δεν ήθελε αυτό να συμβεί και στην αγαπημένη ανιψιά της. Σαν κόρες της είχε τις δύο κοπέλες, γιατί, όταν πέθανε η μάνα τους, ήταν ακόμα μικρά παιδιά στην Αλεξάνδρεια. Δεν υπήρχε δεύτερη σκέψη για τη Μέλπω τότε, παρά μόνο να σώσει τα δύο κορίτσια από την ορφάνια. Αλλά μήπως δεν είναι ορφάνια κι η ζωή χωρίς έρωτα; Μήπως η ζωή με εκείνον που δεν αγαπάς θάνατος δεν είναι; Και ακόμα χειρότερο: σκλαβιά. Το ήξερε. Το είχε ζήσει στο πετσί της η Μέλπω. Είχε περάσει πολλές νύχτες με τα δάκρυά της να κυλούν μέχρι το πορφυρένιο χαλί που έντυνε το πάτωμα στο δωμάτιό της, στο

αρχοντικό της στη Λήμνο. Μόνη, κατάμονη, με μοναδική συντροφιά μια λάμπα πετρελαίου να ζωγραφίζει σκιές στον τοίχο· σκιές που μέσα στο ημίφως και στη μοναξιά έπαιρναν ανθρώπινες μορφές. Την ξελόγιαζαν και της έταζαν αγάπες, γέλια, παιδιά, οικογένεια. Όμως, αλίμονο... Εκείνον που αγάπησε η Μέλπω τον πήρε ο Χάρως, χωρίς να τη ρωτήσει. Εκεί, στα ματωμένα χώματα της Μικρασίας τον έχασε, τότε που της είχε τάξει ότι θα γύριζε, και μάλιστα νικητής...

Σ

«Νικητής μέχρι την Άγκυρα! Αχούς, Μέλπω;» Τα χέρια του, ένα σάρκινο χωνί γύρω από το στόμα του. «Στη Σμύρνη θα γίνει ο γάμος...» Το κορμί του έγερνε από την πρύμνη. «Όλη η παραλία θα γλεντήσει, όλη η Ανατολία θα χορέψει στον γάμο σου, κυρά...» Κι η φωνή του ξεμάκρυνε, καθώς την αποχαιρετούσε από το καράβι-φέρετρο που τον έπαιρνε μαζί με τόσους άλλους. Είχε μια περίεργη γεύση το Αιγαίο εκείνη την ημέρα και το νερό έμοιαζε με αίμα. Εμβατήρια και νικητήρια τραγούδια ακούγονταν. «Νικητήηηηης!» της φώναξε ξανά κι η μορφή του ήταν μια σκιά στο φόντο του κόσμου.

Και επέστρεψε ηττημένος... Και νεκρός... Και, όσο κι αν πάλεψε η Μέλπω να αγαπήσει

ξανά, η μορφή του ζωντάνευε μέσα της και κάθε φορά τη δίκαιε πιο αυστηρά.

Νόμιζαν όλοι ότι ήταν σκληρή γυναίκα. Μα, δεν την ήξεραν... Αλήθεια, πόσα μπορούν να ανεχτούν οι γυναίκες για να μη μείνουν μόνες... Τόσα και άλλα τόσα είναι κρυμμένα κάτω από τα χαλιά και, κυρίως, πίσω από τις ζωές των γυναικών, οι οποίες για μια αγκαλιά, για την παρέα μιας στιγμής, έχουν αντέξει τα χειρότερα. Όμως, η Μέλπω δεν έμοιαζε με τις άλλες γυναίκες: η ίδια διάλεξε τη μοναξιά από το ψέμα· διάλεξε την αλήθεια από τη συντροφιά. Κι ας το πλήρωσε με τη ζωή της... Έτσι ήταν και η Αθηνά: δεν θα μπορούσε να ζήσει με το ψέμα.

Τη ζήλια δεν τη φοβόταν η Μέλπω – δεν την ήξερε κιόλας. Και σε αυτό της έμοιαζε η Αθηνά: ποτέ της δεν θα ζήλευε τη μικρή αδελφή της. Όπως και η Μέλπω, δεν ζήλεψε ποτέ της καμιά άλλη κοπέλα, γιατί καμιά δεν είχε νιώσει τέτοια αγάπη, σαν τη δική της. Οι μόνες που ζήλευε ήταν εκείνες οι ηρωίδες του σινεμά... εκείνες που έγερναν το κεφάλι στον ώμο του αγαπημένου τους και οραματίζονταν την αιώνια αγάπη.

Σ

«Αθηνά!» Η Αναστασία την κοίταζε αυστηρά. «Αθηνά! Επιτέλους!» Η αδελφή της στεκόταν

ήδη δίπλα στην εξώπορτα. Κάποιος είχε φέρει ένα μήνυμα κι ένα δώρο για την Αθηνά Θαλίδου. Ο άγνωστος στεκόταν στην εξώπορτα κοιτάζοντας μια τη μία αδελφή και μια την άλλη, περιμένοντας κάποια από τις δύο να παραλάβει το δέμα που κρατούσε. Η Αθηνά, με ύφος ανήσυχο και γεμάτη απορία, τον πλησίασε. Εκείνος υποκλίθηκε ελαφρά, της άφησε το δέμα κι εξαφανίστηκε.

Ένα μεταξένιο σάλι με γαλάζια και λευκά χρώματα φώτισε όλη την κάμαρα. Η Αθηνά το έριξε στους ώμους της κι άρχισε να χορεύει στον ρυθμό ενός βαλς. Πιάνοντας την αδελφή της χόρευαν μπροστά από μια φανταστική ορχήστρα, σε μια ανύπαρκτη πίστα – ή, μάλλον, σε μια πίστα όντως υπαρκτή: αυτήν των ονείρων τους. Μαθημένες από την Αλεξάνδρεια στους ευρωπαϊκούς χορούς, τα σώματά τους λικνίζονταν σαν να ακολουθούσαν τις νότες μιας μελωδίας από βιολιά. Η Αναστασία σταμάτησε λαχανιασμένη και υποκλίθηκε βαθιά μπροστά στην αδελφή της.

«Και τώρα, δεσποσύνη, λαμβάνω την τιμή να ζητήσω το χέρι σας».

«Ανόητη!» την έσπρωξε χαμογελώντας η Αθηνά και γέλασαν και οι δύο.

Το σημείωμα που συνόδευε το δώρο δεν έλεγε πολλά λόγια: έγραφε, όμως, όσα ακριβώς χρειαζόνταν για να πετάξει η Αθηνά στα ουράνια και να παραμείνει εκεί.

Δεσποινίς Θαλίδου, παίρνω το θάρρος να σας ζητήσω να συνεχίσουμε τη γνωριμία μας υπό καλύτερες συνθήκες αυτή τη φορά. Τι θα λέγατε για μια βόλτα στο Κάστρο, δίπλα στη θάλασσα; Εκεί, στο σημείο όπου δόθηκε η αφορμή να σας δω από κοντά και να καταλάβω ότι δεν γίνεται να σας χάσω. Αύριο το απόγευμα θα είμαι εκεί.

ΥΓ.: Εύχομαι υγεία στον μικρό ανιψιό σας, σύνεση και προσοχή.

Πέτρος Αναστασιάδης

«Τολμηρός ο κύριος Αναστασιάδης!» Η Αναστασία διάβαζε και ξαναδιάβαζε το γράμμα.

Το μόνο που ένοιαζε την Αθηνά ήταν να βρεθεί εκεί την επόμενη ημέρα, στο σημείο της συνάντησης με εκείνον. Η καρδιά της χτυπούσε σε τρελούς ρυθμούς και τα χέρια της έτρεμαν. Πώς θα αντιμετώπιζε κάτι τέτοιο; Από τη μια, ήθελε τόσο πολύ να τον δει! Από την άλλη, χιλιάδες λόγοι μέσα στο μυαλό της τής απαγόρευαν να κάνει ένα τέτοιο βήμα...

«Μην ανησυχείς, καλή μου, θα έρθουμε κι εμείς – ο Στέφανος κι εγώ. Θα πάμε βόλτα στο Ρωμαίικο. Σάββατο είναι αύριο. Θα σε έχουμε μαζί μας».

Η σκέψη ότι δεν θα ήταν ολομόναχη της έδωσε λίγο κουράγιο. Δάκρυα πλημμύρισαν τα μάτια της και έπεσε στην αγκαλιά της αδελφής της.

δάκρυα χαράς, αγωνίας, ευτυχίας. Όμως, τόση ευτυχία, μα την αλήθεια, τη φοβόταν... Πάντοτε έτρεμε αυτή τη μεγάλη ευτυχία, που έμοιαζε με ειρωνεία του σύμπαντος – την ένιωθε σαν μεταμφιεσμένη θλίψη· σαν μια ευχή που πήρε μαζί του το άστρο, καθώς έπεφτε.

«Τι ανοησίες κάθεσαι και σκέφτεσαι!» την αποπήρε η Αναστασία όταν άκουσε αυτά τα λόγια. «Πάμε να διαλέξουμε τι θα φορέσεις κι άσε τα πολλά λόγια. Και φυσικά, αυτό». Της έδειξε το σάλι που τύλιγε το κορμί της.

Ο ΜΑΗΣ ΣΧΕΔΟΝ ΕΙΧΕ ΦΤΑΣΕΙ στο τέλος του και, με το καλοκαίρι να πλησιάζει, η ζέστη άρχιζε σιγά σιγά να γίνεται έντονη. Παρ' όλα αυτά, η Αθηνά φόρεσε το καλό φόρεμά της· ήταν λίγο βαρύ για την εποχή, αλλά τα δειλινά δίπλα στη θάλασσα πάντα φυσούσε ένα γλυκό αεράκι. Το καπέλο της το διάλεξε προσεκτικά· δεν ήταν ούτε πολύ φανταχτερό, μα ούτε και πρόχειρο, αλλά ένα μικρό γαλάζιο καπέλο με βέλο μπροστά, πολύ ταιριαστό με το καινούργιο σάλι της. Τα χέρια της τα έκρυψε μέσα σε λευκά βαμβακερά γάντια και τα μαλλιά της τα μάζεψε σε ψηλό κότσο με χοντρές μπούκλες. Η Αναστασία τη θαύμασε. Ωστόσο, τους περίμενε ο Στέφανος σχεδόν όλο το απόγευμα μέχρι να ετοιμαστούν και η υπομονή του είχε αρχίσει να εξαντλείται.

Η Αναστασία είχε πιάσει αγκαζέ τον αρραβωνιαστικό της και με ένα νεύμα του κεφαλιού της χαιρετούσε όσους συναντούσαν, κάνοντας και εκείνοι την πατροπαράδοτη βόλτα τους στο Κάστρο. Η Αθηνά τον είδε από μακριά. Η καρδιά της

σταμάτησε, μαζί με τον κόσμο. Τα πάντα γύρω της έμοιαζαν θολά – ένα ξεθυμασμένο φόντο. Ό,τι είχε ζήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή εξαφανίστηκε και το μόνο που είχε ζωή ήταν εκείνος, ο οποίος την πλησίασε θαρρετά και με ευγένεια της προσέφερε το μπράτσο του. Τα πρώτα λεπτά δεν μιλούσε κανείς τους. Ήταν από αυτές τις σιωπές που υπάρχουν γιατί τα κορμιά τα έχουν πει όλα. Δεν επρόκειτο για αμηχανία. Η Αθηνά στηρίχτηκε πάνω του και ορκίστηκε ότι εκεί θα στηριζόταν σε όλη της τη ζωή. Κι εκείνος... Εκείνος την κράτησε τρυφερά και συνάμα σταθερά, της υποσχέθηκε τον παράδεισο με ένα του βλέμμα και της τον χάρισε λίγο αργότερα με το πρώτο φιλί του.

Εκείνο το καλοκαίρι του 1939 έμοιαζε με παραμύθι. Ο ήλιος φώτιζε την Αθηνά, η οποία δεν νοιαζόταν πια για τίποτε άλλο, παρά μόνο για τον έρωτά της.

«Πότε θα φύγεις;» τον ρώτησε μια ημέρα, γιατί καταλάβαινε ότι ο Πέτρος δεν θα έμενε για πολύ στο νησί. Ο πόλεμος ακόμη δεν είχε φτάσει στα μέρη τους, όμως τα νέα δεν ήταν καθόλου ενθαρρυντικά: στην Ισπανία, ο Φράνκο είχε ήδη γράψει με το αίμα χιλιάδων αθώων την ιστορία του και οι σύμμαχοί του –ξεδιάντροπα πια– ξερογλείφονταν για την υπόλοιπη Ευρώπη. Όσο και να ήθελες να παραμείνεις σε έναν κόσμο παραμυθένιο, δεν ήταν εύκολο...

Η Αθηνά δεν ασχολούνταν με την πολιτική. Θυμόταν αμυδρά τον πατέρα της, όταν εκείνη ήταν παιδί, λίγο πριν τον χάσει, να παθιάζεται με αυτές τις συζητήσεις στο μεγάλο σαλόνι του σπιτιού τους. Εκείνος ήταν πάντα ήρεμος κι ευγενικός, μα, σαν του έφερναν αντιρρήσεις για το μέλλον της Αιγύπτου και την πορεία των Ελλήνων εκεί, έχανε την αβρότητά του και η φωνή του χαλούσε το όμορφο κλίμα της συντροφιάς. Η Αθηνά αγαπούσε την Αίγυπτο, όμως περισσότερο είχε αγαπήσει τη Λήμνο. Εδώ, η καρδιά της ανάσαινε τον αέρα της ελευθερίας. Ήταν το ορμητήριό της για όλα τα ξεκινήματά της. Με τη μητέρα της και την Αναστασία έρχονταν τα καλοκαίρια στο νησί για να περάσουν τους πιο ζεστούς μήνες του χρόνου και να γλιτώσουν τις επιδημίες στην Αίγυπτο. Από τη στιγμή που το πόδι της πατούσε στο λιμάνι, η διάθεσή της άλλαζε. Η μαγεία στον αέρα τη μεταμόρφωνε μέρα με τη μέρα σε μια εξωτική νεράιδα, έτοιμη να παρασύρει μαζί της, στον κόσμο των ονείρων, αυτόν που θα διάλεγε. Όμως και εδώ παραμόνευαν μαύρα σύννεφα· πολλά από αυτά είχαν εγκατασταθεί μόνιμα πάνω από τις στέγες και μέσα στις καρδιές των ανθρώπων από εκείνο το καλοκαίρι του 1922...

«Θα φύγω όταν αλλάξει ο άνεμος, Αθηνά!» Ο Πέτρος πήρε τα μάτια του από τα δικά της και κοίταξε μακριά. Με το χέρι του σηκωμένο ψηλά της έδειξε τον ουρανό χαμογελώντας αινιγματικά. Θαρρείς πως έμοιαζε να σκέφτεται κάτι άλλο να ταξιδεύει αλλού και να μη βλέπει τον κόσμο τούτον. Αυτό αγαπούσε σ' εκείνον η Αθηνά: ότι της γεννούσε την επιθυμία να αποδράσει μαζί του με την υπόσχεση πως, αν τον ακολουθούσε, θα ήταν σίγουρα ασφαλής. Ένωθε ότι είχε έρθει για να τη σώσει.

«Από τι, Αθηνά; Από τι να σε σώσει;» Η Αναστασία την κοίταζε καχύποπτα και τη ρωτούσε για να την επαναφέρει στην πραγματικότητα.

«Από αυτή τη ζωή. Θα με σώσει απ' ό,τι δεν αντέχω σ' αυτή τη ζωή».

Σ

«Θα μείνω μέχρι να αλλάξει ο άνεμος!»

Τι εννοούσε; Έτσι της έλεγε πάντα. Κι εκείνη χαμογελούσε και έστρεφε το πρόσωπό της προς τον βοριά για να τον νιώσει. Τώρα, όμως, είχε αρχίσει να τον φοβάται τον άνεμο εκείνη που, όταν φυσούσε, γελούσε σαν μεθυσμένη, που κατέβαινε στην αυλή κι έπειτα στον δρόμο, και άφηνε τα μαλλιά της να ανεμίζουν. «Ανεμόεσσα» έλεγαν το νησί της, και είχαν κάθε λόγο να

το αποκαλούν έτσι. Τώρα, η Αθηνά δεν ήθελε να αλλάξει αυτός ο άνεμος...

Σ

Η ακτή γέμιζε φύκια τέτοια εποχή.

Ο Πέτρος έσκυψε και πήρε ένα μέσα στα δάχτυλά του. Είχε μακριά και λεπτά δάχτυλα, και το φύκι έμοιαζε σαν να ήταν κομμάτι τους. Έπειτα γονάτισε στην άμμο, μπροστά της, κι εκείνη απόρησε, με τα μάτια της να τον ρωτούν γλυκά.

«Κομμάτι αυτού του τόπου νιώθω πως έγινα, Αθηνά». Με τη χούφτα του έσκαψε βαθιά στην άμμο. Μια υγρή υφή γρατζούνισε απαλά την παλάμη του. Έσκαψε κι άλλο. Ένα μικροσκοπικό πηγαδάκι. Μια λακκουβίτσα με νερό.

«Κομμάτι δικό σου» της είπε τώρα και την κοίταζε με λαχτάρα μέσα στα μάτια.

Γονάτισε κι εκείνη μπροστά του. Τα χέρια τους ενώθηκαν μέσα στη λακκούβα.

«Κάπου εδώ πρέπει να αρχίζουν όλα» της είπε και κοίταξε μακριά. Το Αιγαίο έμοιαζε ήρεμο εκείνη την ώρα. Όμως, δεν ήταν...

«Είσαι κομμάτι μου και είμαι κομμάτι σου. Κι αυτός ο τόπος είναι το όλο». Η Αθηνά ξάπλωσε ανάσκελα στην άμμο. Ο ήλιος δεν θα αργούσε να βασιλέψει και ήδη τα βλέμματα της νύχτας έριχναν κρυφές ματιές πάνω από τον ήμερο κόλπο.

«Σκοτεινιάζει, Αθηνούλα».

«Και λοιπόν; Ας σκοτεινιάσει!» Τον τράβηξε δίπλα της, γεμάτη αγάπη. «Πόσο μπορεί να σκοτεινιάσει όταν είμαστε μαζί;»

Σ

Εκείνος της μιλούσε για τη ζωή του. Γεννημένος και μεγαλωμένος στα Γιάννενα, είχε την αρχοντιά των Ηπειρωτών και αυτό φαινόταν σε κάθε βήμα του, σε κάθε λόγο του, σε κάθε βλέμμα του. Σε νεαρή ηλικία είχε ακολουθήσει τον Βενιζέλο στο Κίνημα της Εθνικής Άμυνας, μόλις είχε αποφοιτήσει από τη Σχολή Ευελπίδων. Η Αθηνά τον άκουγε να της μιλάει για τον πόλεμο στο μέτωπο της δυτικής Μακεδονίας, στο Μοναστήρι, και λίγο αργότερα στην Κριμαία. Ράγιζε η καρδιά της με τις διηγήσεις του για τη Σμύρνη το 1922. Ήταν ένας εφιάλτης, από τους ζωντανούς... Τον φανταζόταν εκεί, στην καταστροφή, και αυτή η λέξη έμοιαζε πλέον ακατάλληλη για να περιγράψει όσα συνέβησαν τότε... Εκείνος στεκόταν στην προκυμαία.

31 Αυγούστου 1922

Λίγο πριν από τη φωτιά...

Σκόνη και μπόχα έπνιγαν τον αέρα, που δεν έλεγε να σταματήσει. Ολόκληρη η αποβάθρα είχε πια παραδοθεί στη μοίρα της και κανείς δεν είχε τη δύναμη να αλλάξει την πορεία των πραγμά-

των. Ο δυτικός άνεμος έσταζε μια μικρή, σχεδόν ανεπαίσθητη, σταγόνα ελπίδας στο συννεφιασμένο πρόσωπο του Έλληνα λοχαγού. Στις χούφτες του κρατούσε χώμα και πέτρες. Τα δάχτυλά του έμοιαζαν χωμάτινα κι αυτά. Αναρωτήθηκε τι θα μπορούσε να συμβεί αν ο άνεμος άλλαζε κατεύθυνση. Μαύρες σκιές ταξίδεψαν τότε πάνω του. Είδε μπροστά του τον θάνατο. Τη φωτιά. Τη μοίρα του λαού του. Είδε τον άνεμο να αλλάζει. Μα το Θεό, αυτό περίμεναν! Μα το διάολο, καλύτερα... Ακόμη κι ο αέρας έμοιαζε να τους εχθρεύεται. Αυτός, που μαζί του κάλπαζε μέχρι τις πιο ψηλές κορυφές. Αυτός, που ήταν ο φίλος του στα παγωμένα στρώματα της πιο αφιλόξενης γης. Αυτό περίμεναν, μα το διάολο! Να αλλάξει ο άνεμος. Μέχρι να αλλάξει ο άνεμος... Όλα θα έμεναν ζωντανά μέχρι να αλλάξει ο άνεμος... Μέχρι να βάλουν τις φωτιές, να τις πάρει εκείνος και να τις απλώσει ανατολικά, εκεί, στις ελληνικές συνοικίες στα πέρα μέρη.

Ανατολικά. Μα το διάολο!

Σ

«Θα μένω πάντα εκεί, Αθηνά» της είχε πει μια ημέρα, σαν να διάβαζε τη σκέψη της, που φώναζε: Γιατί δεν έφευγες, γιατί δεν έτρεχες να γλιτώσεις; Υποσχέσου μου ότι από εδώ και στο εξής θα φεύγεις για να γλιτώσεις! «Θα μένω πάντα εκεί όπου με χρειάζονται περισσότερο. Και τότε έμεινα, μέχρι που άλλαξε ο άνεμος».

Τότε μαύρισε το πρόσωπό του κι έγιναν μια γραμμή τα χείλη του. Το σώμα του σφιγγόταν προσπαθώντας να αντισταθεί στον αβάσταχτο πόνο. Καυτά σίδηρα ακουμπούσαν την καρδιά του. Τίποτα δεν σβήνει από την ψυχή. Ο χρόνος δεν σε λυτρώνει – η μνήμη παραμονεύει. Δεν σου χαρίζονται τέτοιες μνήμες... ποτέ.

Τότε εκείνη τον έσφιγγε μέσα στην αγκαλιά της. Τον έσφιγγε λες και ήταν ακόμη εκεί, στη φωτιά. Ήθελε να τον γλιτώσει και πονούσε που δεν το μπορούσε... Κι ας μην τον γνώριζε τότε. Ένωθε ενοχές· ένωθε ότι έπρεπε να τον σώσει, έστω τώρα. Επέστρεψε ζωντανός από τη Μικρά Ασία, μα οι σκιές στα μάτια του ήταν ακόμη εκεί και οι πληγές στην περήφανη ψυχή του δεν μπορούσαν να γιατρευτούν μοναχά με μια αγκαλιά. Η Αθηνά είχε ορκιστεί να κάνει τα πάντα για να είναι ευτυχισμένος.

Κι ύστερα της μιλούσε πάλι για πιο χαρούμενα πράγματα. Τότε, η καρδιά της γλύκαινε και γινόταν κι εκείνος ξανά το μικρό παιδί που έπαιζε στην αυλή του σπιτιού του. Της έλεγε για την πατρίδα του, τα Γιάννενα, για τη ζωή του με τα αδέρφια του· για την απελευθέρωση της πόλης από τους Τούρκους, για όλους τους φωτισμένους και γενναίους άντρες και γυναίκες, που είχαν ολοζώντανο στο αίμα τους τον σπόρο της ελευθερίας. Τις Κυριακές ξυπνούσαν με την

καμπάνα της εκκλησίας που ήταν δίπλα στο σπίτι του και σήμαινε τον όρθρο.

Μιλούσε στην Αθηνά και η λίμνη ζωντάνευε μπροστά στα μάτια της, μαζί με τις πνιγμένες κυράδες και την κυρα-Φροσύνη, που την εκλιπαρούσε να τη σώσει.

Σ

Ο Πέτρος δεν ήταν κανένα παιδαρέλι· σχεδόν είκοσι χρόνια μεγαλύτερος από την Αθηνά, γνώριζε τα ήθη της εποχής. Από τη θετή μητέρα της, τη «νόνα», όπως φώναζε η Αθηνά τη θεία Μέλπω η οποία τη μεγάλωσε, και τον πιο κοινό θείο της είχε ζητήσει την άδεια να βλέπει την κοπέλα που αγαπούσε. Με δώρα και ανοιχτές αγκαλιές τούς είχε παρακαλέσει να κάνουν ακόμη και αρραβώνα, μα η αυστηρή νόνα της Αθηνάς δεν άκουγε κουβέντα. Αν και πικράθηκε, εκείνος δεν το έβαλε κάτω. Τις περισσότερες φορές συναντιούνταν κρυφά και σιγά σιγά χαλάρωσε ο κλοιός γύρω τους. Βλέποντάς τον και γνωρίζοντάς τον, κατάλαβαν τι άνθρωπος ήταν και, κυρίως, πόσο ευτυχισμένη ήταν η Αθηνούλα κοντά του. Η Μέλπω δεν άργησε να δει τα σημάδια του αληθινού έρωτα πάνω στην Αθηνά. Της θύμιζε τον εαυτό της, την εποχή που ζούσε ευτυχισμένη με τον αγαπημένο της κοντά της. Την τρώμαζε και τη Μέλπω η ευτυχία – η

«πολλή» ευτυχία. «Πάρα πολλή ευτυχία, Αθηνά, πάρα πολλή ευτυχία...» έλεγε και τα λόγια της έμοιαζαν με μάλωμα στα λεπτά χείλη της. Μιλούσε για την ευτυχία στη μεγάλη ανιψιά της κουνώντας αποδοκιμαστικά το κεφάλι της. Ήθελε, όμως, να ευτυχήσει το κορίτσι της, το ήθελε πραγματικά, και ο Πέτρος έμοιαζε να είναι από τους ανθρώπους που μπορούσαν να προσφέρουν απλόχερα την αγάπη και να την περιφρουρήσουν κατάλληλα. Όμως, η Μέλπω έβλεπε κι άλλα στον Πέτρο, που τη φόβιζαν... Έβλεπε τη φλόγα για την ελευθερία, που τον έκαιγε· την ιδέα που είχε για την πατρίδα. Πώς ένας άντρας σαν αυτόν θα μπορούσε να μείνει κοντά στην Αθηνά σε τέτοιους καιρούς; Δεν θα μπορούσε... Κι αυτό ήταν που την τρώμαζε.

Έτσι ήταν και εκείνος ο άλλος, ο δικός της. Δεν είχαν καταφέρει να τον κρατήσουν ούτε εκείνη, μα ούτε και ο ίδιος ο έρωτας. «Είναι εύθραυστο πράγμα ο έρωτας. Δεν φτάνει να τον βρεις, αλλά πρέπει να ξέρεις και να τον φυλάς, Αθηνούλα». Έτσι έλεγε η θεία Μελπομένη. «Να τον φυλάς σαν κόρη οφθαλμού. Μόνο αν τον φυλάνε δύο, μένει προστατευμένος. Μόνο αν δύο τον φροντίζουν, γεμίζει με χαρά τη ζωή σου».

Πόσες πίκρες είχε καταπιεί και η ίδια, πίκρες που τίποτα δεν τις γλύκανε! Μοναχά η αγκαλιά των κοριτσιών την παρηγορούσε και έσταζε μέσα

της ανάσες ζωής. Όμως, για να αρχίσει να χτυπάει ξανά η καρδιά της, ούτε λόγος...

Σ

Ο Πέτρος στεκόταν στο κατώφλι του σπιτιού με το βλέμμα χαμηλωμένο. Δεν είχε μάθει να κοιτάζει τη γη, αλλά η νόνα Μέλπω τον έκανε να περιορίζει τον εγωισμό του και να σταυρώνει τα χέρια του σαν σχολιαρόπαιδο. Φορώντας μακριά φούστα και μακριά μαύρη ζακέτα, στεκόταν αυστηρή απέναντί του.

Αποφασισμένος να ζητήσει σε γάμο την Αθηνά, ο Πέτρος κατάπιε τη γλώσσα του όταν η νόνα τού έθεσε ένα απλό ερώτημα:

«Και πώς σκοπεύετε να αποκαταστήσετε την Αθηνά, όταν –και βέβαια, αν– μείνει χήρα; Ή, μήπως, τελικά δεν έχετε σκοπό να τιμήσετε τη στολή που φοράτε;»

Η ματιά της πέρασε πάνω από τα παράσημα στο στήθος του Πέτρου, αλλά κατόπιν περιπλανήθηκε στον χώρο. Άλλα πράγματα χρειάζονται για να γίνει μια γυναίκα ευτυχισμένη και πολύ πιο απλά.

Ο Πέτρος ένιωσε το σάλιο του να στεγνώνει και προσπάθησε να επιστρατεύσει τη λογική και το θάρρος του. Εξάλλου, ήταν ολοφάνερο ότι η προσπάθειά του να την εντυπωσιάσει μόλις είχε αποτύχει οικτρά.

«Μα, θα το έχω φροντίσει» βρήκε να πει.

«Μάλιστα». Η Μέλπω δεν του είχε πει να καθίσει, ούτε καν να περάσει λίγο πιο μέσα από την πόρτα. «Μάλιστα!» επανέλαβε και η λέξη ακούστηκε σαν γδούπος. Ανέβασε το μαύρο μαντίλι της και κάλυψε καλύτερα τα μαλλιά της. Επίτηδες είχε ντυθεί στα μαύρα εκείνη την ημέρα. Τον περίμενε...

Τα κορίτσια είχαν κατέβει στο Κάστρο για δουλειές. Νωρίς το απόγευμα, η Αθηνά, λίγο πριν φύγει, έμοιαζε ανυποψίαστη – και όντως ήταν. Τιτίβιζε χαρούμενη μυστικά στην Αναστασία. Κρατώντας μια ψάθινη τσάντα σε σχήμα αχιβάδας και τυλιγμένη σε ένα κίτρινο μαντίλι, έσκυψε και φίλησε τη θεία της πριν κλείσει την πόρτα πίσω της. Απέναντι στη Μέλπω στεκόταν τώρα μαραμένος ο άνθρωπος τον οποίο αγαπούσε η ανιψιά της.

Δεν του χαρίστηκε εκείνη την ημέρα, όμως συμπάθησε τον αξιωματικό που έσκυψε μπροστά της. Του ζεμάτισε την καρδιά, μα εκείνος σήκωσε το κεφάλι και της χάρισε ένα φωτεινό χαμόγελο.

«Την αγαπώ!»

Και τότε, η Μέλπω είδε στο φως της λάμπας, όπου τρεμόπαιζε μια φλόγα, το πρόσωπο του έρωτα να της χαμογελάει. Και κατάλαβε ότι, όσα εμπόδια κι αν έβαζε ανάμεσά τους, εκείνος

θα τα παραμέριζε και θα ένωνε τις καρδιές τους για πάντα.

Με τις ευχές όλων θα γίνονταν σύντομα οι αρραβώνες και ίσως οι διπλοί γάμοι. Έτσι, οι δύο αδελφές θα παντρεύονταν μαζί, την ίδια ημέρα και ώρα.